

חוות דעת אקטואריות בנושא הפסדי שכר (שיטת הידות והלכת פינץ)

עבור ערב עיון של לשכת עורכי הדין – מחוז דרום
בנושא "סוגיות עומק בתחשיבי נזק"

רועי פולניצר, FRM, F.I.L.A.V.F.A., CFV, PDS
בעלים ואקטואר ראשי של פירמת הייעוץ וההדרכה – שווי פנימי
מייסד ויו"ר לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל (IAVFA)
מייסד ומנכ"ל האיגוד הישראלי למדעני נתונים מקצועיים (PDSIA)

אשדוד, 30 בינואר 2020

אודות מייסד ויו"ר הלשכה: האקטואר רועי פולניצר

- ❖ בעלים והאקטואר הראשי של פירמת הייעוץ וההדרכה – שווי פנימי ומתמודד כיום הן על תפקיד המפקח על הבנקים והן על תפקיד האקטואר הראשי לאוצר.
- ❖ מחזיק בתואר MBA במנהל עסקים עם התמחות בניהול סיכונים ואקטואריה ותואר BA בכלכלה עם התמחות במכשירים פיננסיים וניהול השקעות, שניהם בהצטיינות מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ודיפלומה בניהול סיכונים פיננסיים מאוניברסיטת אריאל.
- ❖ בעל תעודה המעידה על הסמכה כאקטואר ביטוח חיים ופנסיה (FILAVFA) מלשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל (IAVFA), תעודה המעידה על הסמכה כאקטואר פיננסי (FRM) מהאיגוד העולמי למומחי סיכונים (GRAP) ובעל תעודה המעידה על הסמכה אקטואר ביטוח כללי (CRM) מהאיגוד הישראלי למנהלי סיכונים (IARM).

אודות מייסד ויו"ר הלשכה: האקטואר רועי פולניצר

- ❖ בעל תעודה המעידה על הסמכה כמעריך שווי תאגידיים (עסקים) ונכסים בלתי מוחשיים (קניין רוחני) (CFV) ותעודה המעידה על הסמכה כמעריך שווי מכשירים פיננסיים מורכבים (QFV) מטעם לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל (IAVFA).
- ❖ כל תעודות ההסמכה כאקטואר וכמעריך שווי הוכרו על ידי מדינת ישראל!!!
- ❖ בעל ניסיון בעבודה אקטוארית משנת 2007 ומומחה בעריכת חוות דעת אקטואריות בנושאים: שווי עסקים, הפסדי שכר, הפסדי פנסיה וזכויות סוציאליות, נזקי גוף, ביטוח לאומי, תגמולים ממשד הביטחון, איזון משאבים עקב גירושין, נכסי קריירה, דוחות אקטואריים להערכת התחייבויות החברה לעובדיה בהתאם לתקן IAS19 והערות לחוות דעת של מומחים ועוד.

מבוא

- ❖ כאשר נפגעת הכנסתו של אדם, לשם כימות הנזק שנגרם לו, או לשאריו, נדרשת חוות-דעת אקטוארית בנושא הפסדי שכר.
- ❖ הפסדי שכר כוללים הן את הפסדי השכר לעבר והן את הפסדי השכר לעתיד.

הפסדי שכר לעבר – מבוא

- ❖ פיצוי בגין אובדן שכר או ירידה בשכר, שנגרמו ממועד התאונה ועד למועד ההיוון.
- ❖ החישוב שעל פיו נקבע גובה הפיצוי, בגין הפסדי שכר לעבר נקרא חישוב אקטוארי בגין הפסדי שכר לעבר (למרות שהוא מתעלם מהסתברויות תמותה).
- ❖ השכר המשמש לקביעת הפסדי השכר לעבר מבוסס בדר"כ על השכר החודשי הממוצע ב- 3 החודשים עובר למועד התאונה.

הפסדי שכר לעבר – מתודת חישוב

- ❖ החישוב האקטוארי בגין הפסדי שכר לעבר יבוצע על פי המתודה הבאה:
- ❖ השכר המשמש לקביעת הפסדי השכר לעבר בכל אחד מהחודשים שעברו ממועד התאונה ועד למועד ההיוון X ריבית פסיקה (נכון למועד התאונה) X הצמדה למדד (ממועד כל שכר ועד למועד התאונה).

הפסדי שכר לעתיד – מבוא

- ❖ פיצוי בגין אובדן שכר או ירידה בשכר, שיגרמו ממועד ההיוון ואילך.
- ❖ החישוב שעל פיו נקבע גובה הפיצוי בגין הפסדי שכר לעתיד נקרא חישוב אקטוארי בגין הפסדי שכר לעתיד (למרות שהוא מתעלם מהסתברויות תמותה).
- ❖ השכר המשמש לקביעת הפסדי השכר לעתיד מבוסס בדר"כ על מכפלת שכר המשמש לקביעת הפסדי השכר לעבר במכפיל שנע בין 1.2 ל-1.5.

הפסדי שכר לעתיד – מתודת חישוב

- ❖ החישוב האקטוארי בגין הפסדי שכר לעתיד יבוצע על פי המתודה הבאה:
- ❖ השכר המשמש לקביעת הפסדי השכר לעתיד X אחוזי הנכות שנקבעו לו X מקדם היוון (כפונקציה הן של מספר החודשים שנותרו לתובע לעבוד ממועד ההיוון ועד גיל הפרישה הקבוע בחוק והן של ריבית תחשיבית שנתית 3%).

- ❖ ברגיל, שופטים ועורכי דין עובדים עם גדלי מימון (קרי, עם גדלים המורכבים משיעור ריבית ותקופת היוון בלבד) היות וזה מה שהם יודעים לעשות.
- ❖ מבחינה אקטוארית, זוהי טעות מאחר וצריך להשתמש בגדלים אקטוארים (קרי, בגדלים המורכבים משיעור ריבית, תקופת היוון והסתברות לשרידות) ולא בגדלי מימון, הואיל והניזוק לא היה חי בוודאות עד גיל הפרישה אילולא ארעה התאונה מלכתחילה.
- ❖ אולם משעה שישנה פסיקה בעליון שכך יש לבצע את חישובי הפסדי השכר הרי שהיא זו שקובעת.

היחס בין תביעת העזבון לתביעת התלויים

עילת תביעה הן לתלויים והן לעזבון

❖ כידוע, מותו של אדם עקב מעשה עוולה עשוי להקים עילת תביעה הן לתלויים והן לעזבון.

❖ תביעתם של התלויים באה בשל הנזק שנגרם להם עקב מות הנפגע, ועיקרה הפסדי הממון שנגרמו להם בשל אובדן תמיכתו של המנוח בהם.

"משקבענו כי יש להכיר בזכות התביעה של הניזוק - החי בגין אובדן יכולת ההשתכרות ב'שנים האבודות', יש להכיר, מניה וביה ובהיעדר הוראה סטטוטורית אחרת, גם בזכות התביעה של העיזבון באותה עילה" (ע"א 140/00 עזבון המנוח מיכאל אטינגר נ. החברה לשיקום הרובע היהודי ואח' (2004)), תביעות העזבון והתלויים הן אם כן תביעות מובחנות ומובדלות, אך יש ביניהן גם תחום של הפיפה" (ע"א 4641/06 מנורה חברה לביטוח בע"מ נ. עזבון המנוח חנא כרכבי ז"ל (2007) (להלן - עניין כרכבי)).

❖ תביעתו של העיזבון באה בשל נזקיו של המנוח עצמו כאשר העיזבון בא בנעליו, ובשל כך נפסק כי ראשי הנזק במתחם החפיפה ייפסקו פעם אחת בלבד, וזאת בדרך של קיזוז או ניכוי, ואילו ראשי הנזק שאינם במתחם החפיפה יפסקו לעיזבון או לתלויים, בהתאם לראש הנזק, בלא קיזוז.

❖ כך ננהג, לעניין ראש הנזק שעניינו אובדן שירותי אב ובעל הנפסק לתלויים והוצאות הקבורה הנפסקות לעזבון (ראו דוגמא, ע"א 2739/06 עיזבון המנוח דוביצקי ולדימיר ז"ל נ' אסדי רזקאללה (2008); ע"א 3045/07 מנורה חב' לביטוח בע"מ נ' רות מאיר (2010)).

שיטת הידות

חילוץ "ידת הקיום"

- ❖ שיטת הידות משמשת לחילוץ "ידת הקיום", דהיינו, החלק היחסי מהקופה המשותפת אשר היה משמש למחייתו של המנוח אילולא נפטר.
- ❖ חלק יחסי זה "נחסך" במות המנוח ולכן אין העיזבון או התלויים זכאים לפיצוי בגין חלק זה.

❖ לשם כך, בשיטה זו יש לפעול בשלושה שלבים:

1. קביעת ההשתכרות החודשית של המנוח עד מועד ההיוון;
2. קביעת ההשתכרות החודשית של המנוח ממועד ההיוון ואילך;
3. קביעת ההשתכרות החודשית של האלמנה עד מועד ההיוון;
4. קביעת ההשתכרות החודשית של האלמנה ממועד ההיוון ואילך;
5. קביעת סך הקופה המשותפת;

6. קביעת מספר ידות הקיום;
7. קביעת שווי כל ידת קיום;
8. חילוץ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה
9. קביעת מספר התקופות (עבר, עד הגיע כל אחד מהילדים לגיל 18 והגעת המנוח לגיל פרישה הקבוע בחוק)

בתביעת העיזבון מתווספת ידת החיסכון

❖ נזכיר כי בתביעת העיזבון – בניגוד לתביעת התלויים – מתווספת ידת החיסכון לידות בני המשפחה ולידת משק הבית (ע"א 4431/05 – המגן חברה לביטוח בעמ ואח' אורנית צרור ואח', (2006)).

הפיצוי בגין הפסד התמיכה מהכנסת המנוח

❖ בעזרת שיטת הידות ניתן לחשב את הפיצוי שמגיע לעיזבון בגין אובדן ההשתכרות של המנוח בשנים האבודות וכן את הפיצוי שמגיע לתלויים בגין הפסד התמיכה מהכנסת המנוח (ראו ריבלין, תאונת הדרכים, מהדורה רביעית, עמ' 930-932 וכן – 934-935).

זהות בין יורשי המנוח לבין תלוייו

❖ כאשר קיימת זהות בין יורשי המנוח לבין תלוייו, הרי שקביעת הפיצוי בכל הקשור לאובדן הכספי בגין מות המנוח ("השנים האבודות") צריכה להיעשות בהתאם לתביעת העזבון, שכן זו גבוהה יותר בשל תוספת חישוב ידת החסכון הנצברת לטובת העזבון.

המרכיב מתביעת התלויים שאינו נכלל במסגרת העזבון

❖ לכלל התביעה, יש להוסיף, כאמור, את המרכיב מתביעת התלויים שאינו נכלל במסגרת העזבון (ע"א 8181/06 הכשרת הישוב נ' עיזבון המנוח דוד אטיאס (2010) וכן ראו א. ריבילין, שם, עמ' 935-933).

דוגמא לחישוב אקטוארי בשיטת הידות

דוגמא לשיטת הידות: מנוח עם תלויים

❖ המנוח יליד – 14.2.1989

❖ מועד התאונה – 20.8.2016 (בהיות המנוח כבן 27.5)

❖ מועד יציאה לפנסיה (גיל 67) – 14.2.2056

❖ תובעת 2, ילידת 29.10.1990 (כבת 26 במועד התאונה)

❖ תובעת 3, ילידת 27.6.2011 (כבת 5 במועד התאונה)

❖ תובעת 4, ילידת 16.1.2014 (כבת 2.5 במועד התאונה)

❖ תובעת 5, ילידת 19.12.2016 (נולדה אחר מועד התאונה)

הנחות בדבר כושר ההשתכרות של המנוח והאלמנה

- ❖ השתכרות המנוח עד מועד ההיוון – 15,000 ₪ לחודש
- ❖ השתכרות המנוח ממועד ההיוון ואילך 19,500 ₪ (מכפיל של 1.3 על השכר המשמש לקביעת הפסדי העבר).
- ❖ השתכרות האלמנה עד מועד ההיוון – 4,000 ₪ לחודש
- ❖ השתכרות האלמנה ממועד ההיוון ואילך 5,200 ₪ (מכפיל של 1.3 על השכר המשמש לקביעת הפסדי העבר).

אובדן השתכרות לעבר ואובדן השתכרות ב"שנים האבודות"

❖ חישוב אובדן ההכנסה יחושב באופן הבא:

1. תקופה ראשונה: ממועד התאונה (20.8.2016) עד מועד ההיוון (30.1.2020) – 41 חודשים
2. תקופה שנייה: מ- 30.1.2020 ועד הגיע הבת הבכורה לגיל 18 (27.6.2029) – 113 חודשים
3. תקופה שלישית: מ- 27.6.2029 ועד הגיע הבת האמצעית לגיל 18 (16.1.2032) – 30 חודשים
4. תקופה רביעית: מ- 16.1.2032 ועד הגיע הבת הקטנה לגיל 18 (19.12.2034) – 35 חודשים
5. תקופה חמישית: מ- 19.12.2034 ועד הגיע המנוח לגיל הפרישה 67 (14.2.2056) – 254 חודשים

התקופה הראשונה – נתונים

- ❖ תקופה ראשונה: ממועד התאונה (20.8.2016) עד מועד ההיוון (30.1.2020)
- ❖ מספר חודשים: 41 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 19,000 ₪ לחודש (15 מנוח ו- 4 אלמנה)
- ❖ ידות קיום: 7 (מנוח, אלמנה, 3 בנות, משק בית וחיסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 2,714 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 12,286 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 2.714 ואלמנה (4

התקופה הראשונה – החישוב האקטוארי

❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה

❖ מספר חודשים: 41 חודשים

❖ ריבית פסיקה נכון למועד התאונה (20.8.2016): 1.00%

ריבית צמודה תעריפית שנתית (ריבית צמודה חודשית של
0.083%)

❖ השיערוך למועד ההיוון של כל אחד מ- 41 התשלומים

חושב בנפרד לפי ריבית צמודה של 0.083% לחודש

(ממועד כל תשלום ועד למועד ההיוון) בתוספת הצמדה

למדד המחירים לצרכן כללי (בהתאם ליחס בין המדד

הידוע האחרון במועד ההיוון (30.1.2020), לבין המדד

האחרון הידוע במועד כל תשלום)

התקופה הראשונה – נוסחת החישוב האקטוארי

$$APV_1 = 12,286 \int_{t=1}^{41} (1 + \pi_t)(1 + R)^{41-t} dt$$

$$APV_1 = 516,791$$

כאשר:

$$R = (1 + 0.01)^{\frac{1}{12}} - 1 = 0.00083$$

התקופה הראשונה – תוצאות החישוב האקטוארי

- ❖ אובדן השתכרות לתקופה הראשונה נומינלית: 503,726 ₪ (= 12,286 ₪ לחודש X 41 חודשים)
- ❖ שיערוך (תוספת הצמדה) לתשלומי העבר: 4,466 ₪
- ❖ סה"כ ריבית חוקית צמודה על תשלומי העבר: 8,598 ₪

**מסקנה: אובדן ההשתכרות לעבר נאמד למועד
ההיוון (30.1.2020) בכ- 516,791 ₪**

התקופה השנייה – נתונים

- ❖ התקופה השנייה: מ- 30.1.2020 ועד מועד הגיע הבת הבכורה לגיל 18 (27.6.2029)
- ❖ מספר חודשים: 113 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 24,700 ₪ לחודש (19.5 מנוח ו- 5.2 אלמנה)
- ❖ ידות קיום: 7 (מנוח, אלמנה, 3 בנות, משק בית וחיסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 3,529 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 15,971 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 3.529 ואלמנה 5.2)

התקופה השנייה – החישוב האקטוארי

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 113 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד ההיוון (30.1.2020) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 15,971 ₪ לחודש למשך 113 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.
- ❖ מאחר והשווי הנוכחי של הקצבה הודאית הינו למועד ההיוון (30.1.2020) הרי שהוא הוכפל במקדם היוון של 1.000.

התקופה השנייה – נוסחת החישוב האקטוארי

$$APV_2 = v^0 \cdot 15,971 \int_{t=1}^{113} v^t dt$$

$$APV_2 = 1,570,509$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

$$v^0 = 1.000$$

התקופה השנייה – תוצאת החישוב האקטוארי

מסקנה: אובדן ההשתכרות לתקופה השנייה
נאמד למועד ההיוון (30.1.2020) בכ-
1,570,509 ₪

התקופה השלישית – נתונים

- ❖ התקופה השלישית: ממועד הגיע הבת הבכורה לגיל 18 (27.6.2029) ועד מועד הגיע הבת האמצעית לגיל 18 (16.1.2032)
- ❖ מספר חודשים: 30 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 24,700 ₪ לחודש (19.5 מנוח ו- 5.2 אלמנה)
- ❖ ידות קיום: 6 (מנוח, אלמנה, 2 בנות, משק בית וחיסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 4,117 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 15,383 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 4.117 ואלמנה (5.2

התקופה השלישית – החישוב האקטוארי

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 30 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד הגיע הבת הבכורה לגיל 18 (27.6.2029) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 15,383 ₪ לחודש למשך 30 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.

התקופה השלישית – החישוב האקטוארי

❖ מאחר והשווי הנוכחי של הקצבה הודאית הינו למועד הגיע הבת הבכורה לגיל 18 (27.6.2029) ולא למועד ההיוון (30.1.2020) הרי שעלינו לכפול אותו במקדם היוון של 0.754 (לפי 113 חודשים וריבית חודשית של 0.250%).

התקופה השלישית – נוסחת החישוב האקטוארי

$$APV_3 = v^{113} \cdot 15,383 \int_{t=1}^{30} v^t dt$$

$$APV_3 = 334,904$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

$$v^{113} = 0.754$$

התקופה השלישית – תוצאת החישוב האקטוארי

מסקנה: אובדן ההשתכרות לתקופה השלישית
נאמד למועד ההיוון (30.1.2020) בכ- 334,904

התקופה הרביעית – נתונים

- ❖ התקופה הרביעית: ממועד הגיע הבת האמצעית לגיל 18 (16.1.2032) ועד הגיע הבת הקטנה לגיל 18 (19.12.2034)
- ❖ מספר חודשים: 35 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 24,700 ₪ לחודש (19.5 מנוח ו- 5.2 אלמנה)
- ❖ ידות קיום: 5 (מנוח, אלמנה, בת, משק בית וחיסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 4,940 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 14,560 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 4.940 ואלמנה (5.2

התקופה הרביעית – החישוב האקטוארי

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 35 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד הגיע הבת האמצעית לגיל 18 (16.1.2032) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 14,560 ₪ לחודש למשך 35 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.

התקופה הרביעית – החישוב האקטוארי

❖ מאחר והשווי הנוכחי של הקצבה הודאית הינו למועד הגיע הבת האמצעית לגיל 18 (16.1.2032) ולא למועד היוון (30.1.2020) הרי שעלינו לכפול אותו במקדם היוון של 0.700 (לפי 143 חודשים (= 30 + 113) וריבית חודשית של 0.250%)

התקופה הרביעית – נוסחת החישוב האקטוארי

$$APV_4 = v^{143} \cdot 14,560 \int_{t=1}^{35} v^t dt$$

$$APV_4 = 341,022$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

$$v^{143} = 0.700$$

התקופה הרביעית – תוצאת החישוב האקטוארי

מסקנה: אובדן ההשתכרות לתקופה הרביעית
נאמד למועד ההיוון (30.1.2020) בכ- 341,022

התקופה החמישית – נתונים

- ❖ התקופה החמישית: ממועד הגיע הבת הקטנה לגיל 18 (19.12.2034) ועד הגיע המנוח לגיל 67 (14.2.2056)
- ❖ מספר חודשים: 254 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 24,700 ₪ לחודש (19.5 מנוח ו- 5.2 אלמנה)
- ❖ ידות קיום: 4 (מנוח, אלמנה, משק בית וחסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 6,175 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 13,325 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 6.175 ואלמנה 5.2)

התקופה החמישית – החישוב האקטוארי

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 254 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד הגיע הבת הקטנה לגיל 18 (19.12.2034) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 13,325 ₪ לחודש למשך 254 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.

התקופה החמישית – החישוב האקטוארי

❖ מאחר והשווי הנוכחי של הקצבה הודאית הינו למועד הגיע הבת הקטנה לגיל 18 (19.12.2034) ולא למועד ההיוון (30.1.2020) הרי שעלינו לכפול אותו במקדם היוון של 0.641 (לפי 178 חודשים (= 35 + 30 + 113) וריבית חודשית של 0.250%)

התקופה החמישית – נוסחת החישוב האקטוארי

$$APV_5 = v^{178} \cdot 13,325 \int_{t=1}^{254} v^t dt$$

$$APV_5 = 1,605,005$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

$$v^{178} = 0.641$$

התקופה החמישית – תוצאת החישוב האקטוארי

מסקנה: אובדן ההשתכרות לתקופה החמישית
נאמד למועד ההיוון (30.1.2020) בכ-
1,605,005 ₪

❖ הפסדי השכר לעבר נאמדו נכון למועד ההיוון
(30.1.2020) בכ- 516,791 ₪

❖ סך הפסדי השכר לעתיד נכון למועד ההיוון (30.1.2020)
בכ- 3,873,474 ₪ (= 1,605,005 ₪ + 341,022 ₪ +
334,904 ₪ + 1,570,509 ₪)

❖ סכום הנזק בגין אובדן השתכרות לעבר
ואובדן השתכרות ב"שנים האבודות" נאמד
למועד ההיוון (30.1.2020) בכ- 4,368,231

₪

הערה אינפורמטיבית: אובדן פנסיה ותנאים סוציאליים

❖ ע"פ פסיקת בתי המשפט ראוי להעמיד את אובדן הפנסיה של המנוח בשיעור של 12.5% (= 6.5% הפרשות מעסיק לתגמולים + 6% הפרשות מעסיק לפיצויים) מסכום הנזק בגין אובדן השתכרות לעבר ואובדן השתכרות ב"שנים האבודות" (ראו, כדוגמא ע"א 8930/12 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ. עזבון המנוח צחי טוויג ז"ל (2014)).

❖ 12.5% מסכום הנזק בגין אובדן השתכרות לעבר ואובדן השתכרות ב"שנים האבודות" נאמד למועד ההיוון (30.1.2020) בכ- 546,029 ₪ (= $X 12.5\%$ 4,368,231 ₪).

הלכת פינץ

הלכת פינץ – מבוא

- ❖ ביום 26.3.2004 נהרג חגי פינץ ז"ל בתאונת דרכים.
- ❖ הוא היה אז בן 17 ו- 8 חודשים.
- ❖ השופט יוסף שפירא, מבית המשפט המחוזי בירושלים, דן בפיצויים המגיעים לבני משפחתו של חגי פינץ ז"ל עבור מותו בתאונת דרכים בגיל 17 ו- 8 חודשים.
- ❖ השופט שפירא העמיד את סכום הפיצויים המגיע למשפחה על כ- 1,500,000 ₪ עבור השנים האבודות.

דרך החישוב של השופט שפירא

- ❖ שפירא בחר לעשות שימוש בשיטת הידות במה שהוא מכנה "דרך ההסתמכות על נתונים סטטיסטיים".
- ❖ כאשר לא ניתן לדעת מה היה מצבו המשפחתי של הניזוק אלמלא התאונה, בתי המשפט יוצרים "משפחה רעיונית".
- ❖ שפירא התבסס על פרסום הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נכון למועד התאונה, לפיו ממוצע הנפשות למשק בית עמד דאז על 3.13 נפשות.
- ❖ בנוסף שפירא התבסס על פרסום הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נכון למועד התאונה, לפיו השכר הממוצע במשק עמד על 6,584 ₪ (הנחת העבודה של שפירא הייתה היא שהאלמנה הרעיונית אין כושר השתכרות).

- ❖ תקופה אחת: ממועד הגיע חגי פינץ ז"ל לגיל 21 (15.7.2008) ועד הגיעו לגיל 67 (15.7.2054)
- ❖ מספר חודשים: 552 חודשים
- ❖ קופה משותפת: 6,584 ₪ לחודש
- ❖ ידות קיום: 5.13 (מנוח, אלמנה, 1.13 ילדים, משק בית וחיסכון)
- ❖ שווי כל ידת קיום: 1,283 ₪ לחודש
- ❖ הפסד העזבון לאחר ניכוי ידת קיום המנוח ושכר האלמנה: 5,301 ₪ לחודש (קופה בניכוי ידת מנוח 1.283)

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 552 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד הגיע חגי פינץ ז"ל לגיל 21 (15.7.2008) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 5,301 ₪ לחודש למשך 552 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.

$$PV_{SHAPIRA} = 5,301 \int_{t=1}^{552} v^t dt$$

$$PV_{SHAPIRA} = 1,586,033$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

- ❖ תוצאת החישוב האקטוארי הינה 1,586,033 ₪ ושפירא בחר לעגל אותה כלפי מטה ל- 1,500,000 ₪.
- ❖ שפירא ציין בפסק הדין כי: "אף אם הייתי בוחר לחשב בדרך האומדנא, הרי שלאור גילו של המנוח ונתוניו, הייתי קובע סכום פיצויי זהה".
- ❖ עוד קבע שפירא בפסק הדין כי: "הניזוק זכאי לפיצוי בגין אובדן דמי המחיייה בשנות השירות הצבאי האבודות, בשיעור של 70% מן השכר הממוצע במשק על פי הלכת נעים (ע"א 357/80 נעים נ' ברדה, פ"ד לו(3) 762)".

בית המשפט העליון הפך את פסק הדין של שפירא

❖ השופט אליעזר ריבלין, מבית המשפט העליון, דן בערעור שהגישו בני משפחת פינץ וחברת הביטוח וקבע כי:
"שיטת חישוב הפיצויים לעיזבון הראויה ביותר לשנים האבודות היא שיטת הידות המושרשת בחישוב הפיצויים לתלויים אולם נדרשות שתי התאמות".

- ❖ בהיעדר נסיבות המצביעות אחרת, יש להפחית מתוך ידת המנוח סכום המייצג את אותו חלק מתוך ידתו אשר היה מוקדש לחיסכון.
- ❖ דרך החישוב המועדפת, היא להגדיל ביחידה אחת את מספר הידות המקובל. ידה זו תיחשב מעתה ל"ידת הקיום" אשר תופחת מסכום הפיצויים.
- ❖ התאמה זו מתחייבת לאור ההנחה כי הניזוק היה חוסך סכום מסוים מתוך הכנסתו. סכום זה אשר התלויים לא היו נהנים ממנו, מהווה חלק מהפיצוי שיש לשלמו לניזוק (לעיזבון).

❖ אולם לדעת ריבלין שיטת יצירת "המשפחה הרעיונית" (שאותה יישם השופט שפירא) איננה ראויה, הואיל ומדובר בניחוש סטטיסטי, עמום, מורכב וקשה ליישום.

- ❖ השיטה העדיפה, לדידו של ריבלין, היא להישען על מצבו המשפחתי הקיים והידוע של הניזוק.
- ❖ כאשר לניזוק אין תלויים, ייעשה החישוב על ידי הפחתת הוצאות מוגברות.

דרך החישוב של השופט ריבלין

❖ השופט ריבלין קבע 3 חזקות לחישוב הפיצויים לעיזבון קטין:

1. הבסיס לפיצוי הוא השכר הממוצע במשק;
2. שיעור ההפסד הוא 30% בהתבסס על חלוקת ההכנסה ל- 3 ידות קיום (המנוח, החיסכון ומשק הבית);
3. תקופת ההפסד היא מגיל 21 ועד גיל הפרישה הקבוע בחוק (67).

- ❖ תקופה אחת: ממועד הגיע חגי פינץ ז"ל לגיל 21 (15.7.2008) ועד הגיעו לגיל 67 (15.7.2054)
- ❖ מספר חודשים: 552 חודשים
- ❖ שכר ממוצע במשק: 6,584 ₪ לחודש
- ❖ שיעור ההפסד: 30%
- ❖ הפסד העזבון: 1,975 ₪ לחודש (= 6,584 X 30% ₪)

- ❖ לא נלקחו בחשבון הסתברויות תמותה
- ❖ מספר חודשים: 552 חודשים
- ❖ ריבית תחשיבית: 3.00% ריבית צמודה אפקטיבית שנתית (ריבית צמודה חודשית של 0.250%)
- ❖ השיערוך נכון למועד הגיע חגי פינץ ז"ל לגיל 21 (15.7.2008) חושב לפי השווי הנוכחי של קצבה זמנית ודאית בת 1,975 ₪ לחודש למשך 552 חודשים לפי ריבית אפקטיבית חודשית של 0.250%.

❖ מאחר והשווי הנוכחי של הקצבה הודאית הינו הגיע חגי פינץ ז"ל לגיל 21 (15.7.2008) ולא למועד פסק הדין (21.10.2006) הרי שעלינו לכפול אותו במקדם היוון של 0.950 (לפי 20 חודשים וריבית חודשית של 0.25%)

$$PV_{RIVLIN} = v^{21} \cdot 1,975 \int_{t=1}^{552} v^t dt$$

$$PV_{RIVLIN} = 561,421$$

כאשר:

$$v = (1 + 0.00250)^{-1} = 0.9975$$

$$v^{20} = 0.950$$

❖ תוצאת החישוב של השופט ריבלין הינה 561,421 ₪ והיא נמוכה בכמעט 1,000,000 ₪ מהפיצוי שקבע השופט שפירא.

נוסחת החישוב לניזוק עם תלויים

- ❖ בית המשפט העליון קבע, כי יש לשום את הפיצוי לפי שיטת הידות בהתאמה למספר הנפשות במשפחתו של הניזוק.
- ❖ כך למשל עבור ניזוקה נשואה ללא ילדים, הפיצוי ייקבע לפי נוסחה של 4 ידות (ידת הניזוקה, ידת בן הזוג, ידת משק הבית וידת החיסכון)
- ❖ לגבי ניזוק אשר לו אישה ו- 2 ילדים, הפיצוי ייקבע לפי נוסחה של 6 ידות (יד הניזוק, ידת בת הזוג, 2 ילדים, ידת משק הבית וידת החיסכון)

❖ בפסק הדין עלתה מחלוקת בין הצדדים, האם יש להחיל את הלכת אטינגר גם על השנים האבודות בתקופת השירות הצבאי.

❖ בפרשת נעים, נדון מקרה של ילד שנפצע בתאונת דרכים והפך למפגר לצמיתות. בית המשפט העליון קבע כי הניזוק אינו זכאי לפיצויים עבור אובדן השתכרות בגין תקופת השירות הצבאי אולם הוא זכאי לפיצויים עבור אובדן המזון, הדיור והביגוד הניתנים לחייל צה"ל, אלא אם כן הוא מקבל צרכים אלה מהמוסד בו יאושפז. פיצוי זה הוערך בשיעור של 70% מהשכר הממוצע במשק.

❖ השופט ריבלין קבע בפרשת פינץ: "הפיצוי בעניין ברדה לא נקבע עבור אובדן כושר השתכרות אלא עבור הוצאות המחיייה של הניזוק שהצבא לא יישא בהן בעקבות הפגיעה בתאונה. אלא שבעניין אטינגר נקבע, כי יש לנכות את הוצאות המחיייה מן הפיצויים לשנים האבודות. כלומר, אם ייפסקו לניזוק פיצויים בגין הפסד כיסוי הוצאות המחיייה, היה צריך לנכות מהפיצויים את הוצאות המחיייה ה"נחסכות" בעקבות המוות, והתוצאה: הסכומים מתקזזים".

❖ התוצאה הסופית: אין לפסוק פיצויים עבור שנות השירות הצבאי האבודות.

נשמח לעמוד לרשותכם

רועי פולניצר, PDS, CFV, F.I.L.A.V.F.A., FRM

בעלים ואקטואר ראשי של פירמת הייעוץ וההדרכה – שווי פנימי

מייסד ויו"ר לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל
(IAVFA)

מייסד ומנכ"ל האיגוד הישראלי למדעני נתונים מקצועיים (PDSIA)

polanitz6@gmail.com

www.intrinsicvalue.co.il

www.iavfa.org

